

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

22 בג"ץ

לפני: כבוד השופט יי עמית

כבוד השופט יי אלרון כבוד השופט אי שטיין

העותר: רועי קליין

נגד

המשיבים: 1. מפקד מיטב

2. ראש חטיבת התכנון ומנהל כוח אדם

3. היועץ הכספי לרמטכייל

4. ראש אגף כח האדם

5. הרמטכייל

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותר: בעצמו

בשם המשיבים: עו״ד מיכל דניאלי

פסק-דין

:השופט י' עמית

עניינה של העתירה בבקשת העותר כי נורה למשיבים לבוא וליתן טעם "מדוע לא יצהירו כי אין באפשרותם לשבץ את העותר בתפקיד בצה"ל הכולל עיסוק בראיית חשבון, וכפועל יוצא מכך אין תוקף להתחייבותו לשירות קבע, שניתנה כתנאי לשיבוץ במקצוע ראיית חשבון".

1. העותר, יליד 1999, קצין בדרגת קמ"א (קצין מקצועי אקדמאי). כפי שעולה מתגובת המשיבים, ביום 28.12.2016 נרשם העותר למסלול העתודה האקדמית, וביום 28.9.2017, לאחר מספר מיונים, התקבל למסלול העתודה במגמה הכלכלית ואושר לו למוד תואר B.A. במנהל עסקים עם התמחות בחשבונאות, במוסד האקדמי המכללה למנהל. ביום 16.10.2017 השלים העותר "יום חיול" במהלכו חתם על כתב התחייבות לשם הצטרפות למסלול העתודה האקדמית (להלן: כתב ההתחייבות), ובו צוין כי העותר לומד את המקצוע חשבונאות במחלקה למנהל עסקים (להלן: המקצוע). לעותר אושרה דחיית שירות של ארבע שנים, עד לינואר 2022, לצורך לימודיו האקדמיים וכן לשם

השלמת מבחני ההסמכה לראיית חשבון. לקראת סיום דחיית השירות, ביקש העותר להאריך את דחיית שירותו עד לחודש אוגוסט 2022 על מנת שיוכל לסיים את ההתמחות בראיית חשבון אותה התחיל, לדבריו, במהלך לימודיו האקדמיים. בקשה זו נדחתה בהתאם להוראות לפיהן משך דחיית השירות נגזר ממשך התואר האקדמי, ולמעוניינים לגשת לבחינות ההסמכה מאושרת שנת דחייה נוספת בלבד.

ביום 20.1.2022 שב העותר לשירות חובה, אשר עתיד להסתיים ביום 30.1.2022 לאחריו יכנס העותר לשירות קבע של שלוש שנים בהתאם להתחייבותו כעתודאי. ביום חזרתו לשירות שובץ העותר כקצין תקציבים במפקדת קצין החינוך הראשי. בעקבות אי רצונו של העותר לצאת לקורס קצינים, זומן העותר לראיון אצל ראש מדור סגל במערך הכלכלי אשר נערך ביום 10.7.2022, ובו הסביר העותר כי עמדתו נובעת מכך שהוא אינו משובץ במקצוע שלמד בעתודה, לטענתו. ביום 12.9.2022 זומן העותר, לבקשתו, לשיחה עם היועץ הכספי לרמטכ"ל העומד בראש המערך הכלכלי בצה"ל ומשמש גם כראש אגף התקציבים במשרד הביטחון, ודרגתו תת-אלוף (להלן: היועכ"ל). בשיחה נאמר לעותר כי ישנם תפקידים בעלי זיקה מוגברת לעולם החשבונאות וכי ניתן לבחון מעבר של העותר לתפקיד אחר, ככל שיבקש.

ביום 2.10.2022, שמונה חודשים לאחר ששובץ בתפקידו, העותר קיבל רישיון לראיית חשבון והוא רשום כיום כרואה חשבון פעיל. ביום 6.10.2022 פנה העותר באמצעות בא-כוחו דאז בבקשה להתרת התחייבותו לשירות קבע מכיוון שלא שובץ במקצוע אותו למד, לטענתו. העותר ביקש לשנות את שיבוצו לתפקיד הכולל עיסוק בראיית חשבון כהגדרתו בחוק רואי חשבון, התשט"ו-1955 (להלן: חוק רואי חשבון), ולחילופין, לקבוע כי אין תוקף להתחייבותו לשירות קבע. ביום 23.11.2022 נשלח לעותר מכתב תשובה מטעם היועץ המשפטי לחטיבת תכנון ומיצוי כוח אדם ונפגעים באגף כוח האדם בצה"ל, שבו נכתב כי לאחר בחינה מול גורמי המקצוע הרלוונטיים מעוניין לשנות תפקידו במערך הכלכלי, עליו לפנות בבקשה מתאימה לגורמים הרלוונטיים. ביום 24.11.2022 פנה העותר לראש תחום ההתמחות בראיית חשבון במערך הכלכלי, ליועכ"ל ולגורמי הסגל במערך הכלכלי, הלין כנגד מתכונת ההתמחות הנהוגה במערך הכלכלי, והודיע על כוונתו לפנות למועצת רואי החשבון במשרד המשפטים בדרישה לבטל לאלתר את תכנית ההתמחות בראיית חשבון במערך הכלכלי.

על רקע זה הוגשה העתירה שלפנינו.

- 2. בעיקרם של דברים טען העותר כי הוא נרשם למסלול ייעודי המכוון למקצוע ראיית החשבון, אך בפועל התפקיד אליו שובץ כלל לא עוסק בראיית חשבון, וכראיה לכך הוא אינו תואם את הגדרת המקצוע בסעיף 1 לחוק רואי חשבון; כי מדובר בדפוס שיטתי של הטעיית מועמדים פוטנציאלים למסלול עתודה האקדמית; וכי למעשה המקצוע של ראיית חשבון כלל לא קיים בצה"ל. לטענת העותר, אי שיבוצו במקצוע ראיית חשבון מהווה החלטה בלתי סבירה בעליל, הפרה של חובת ההגינות, והפרה של הבטחה מינהלית.
- 3. בתגובתם, טענו המשיבים כי דין העתירה להידחות על הסף מכיוון שלא הונחה תשתית ראייתית מספקת להוכחת הנטען בה; בשל חוסר ניקיון כפיו של העותר אשר ציין בעתירתו דברים שנאמרו לכאורה על ידי גורמים בכירים בצה"ל, אך בפועל לטענת המשיבים מעולם לא נאמרו; מחמת שיהוי בהגשת העתירה, שכן העותר פנה לראשונה לגורמים הרלוונטיים למעלה משמונה חודשים לאחר שיבוצו בתפקיד, למרות שכתב ההתחייבות דורש להעלות טענה מסוג זה בתוך שלושה חודשים לכל היותר; ובשל אי-צירוף מועצת רואי חשבון כמשיבה ואי-מיצוי ההליכים מולה בטרם הגשת העתירה.

המשיבים טענו כי דין העתירה להידחות אף בהיעדר עילה להתערבותנו. נטען בין היתר, כי כתב ההתחייבות מול העותר היה לשיבוץ רלוונטי למקצועות שלמד במסלול האקדמי, שהם כאמור מנהל עסקים בהתמחות בחשבונאות; כי שיבוץ של עתודאי שלמד חשבונאות אך לא הוסמך כרואה חשבון בתפקיד המחייב ביצוע פעולות של ראיית חשבון הוא אף לא חוקי; כי העותר שובץ בתפקיד אשר לעמדת גורמי המקצוע בצה"ל דורש הבנה כלכלית וחשבונאית מקיפה בהתאם להכשרה שהוקנתה לו בתואר; ומעל לכל, כי מדובר בהחלטה הנוגעת להשמה של כוח אדם, החלטה המצויה בליבת שיקול הדעת הצבאי-מקצועי.

4. העותר ביקש להשיב לתגובת המשיבים, ובתשובתו טען כי בכל הנוגע לטענת השיהוי, הרי שלא ניתן ביטוי לתקופת ההכשרה של העותר, והיו אלו המשיבים שפעלו בחוסר תום לב בכך שגרמו ל"סחבת" בטיפול בטענות העותר; כי אין מחלוקת בין הצדדים שבמערך הכלכלי לא קיים תפקיד לעתודאי אשר מחייב החזקה ברישיון לראיית חשבון; כי המשיבים מסרו מידע שגוי ומטעה, בין היתר באשר להכשרת קודמיו של העותר בתפקיד ובאשר לתפקידו של העותר; וכי ראוי שבית משפט זה יתערב בהחלטת צה"ל, כי אם לא כן, ייגרם לעותר נזק עצום שכן הוא "התחייב לשירות ארוך אך ורק בכדי לשרת בצה"ל במקצוע שלמד, לאחר שמימן בעצמו כ-70% משכר לימודיו" (ההדגשות במקור – י"ע).

- 5. לאחר עיון בעתירה על נספחיה, בתגובת המשיבים ובתשובה לה, הגענו לכלל מסקנה כי דין העתירה להידחות הן על הסף והן מכיוון שהיא אינה מגלה עילה להתערבות שיפוטית.
- הלכה ידועה היא כי לרשויות הצבא מוקנה שיקול דעת רחב בנושאים מקצועייםתכנוניים, על אחת כמה וכמה כאשר מדובר בהחלטות הנוגעות להשמה של כוח אדם,
  הנטועות בליבת שיקול הדעת הצבאי-מקצועי. לעניין זה יפים דבריה של השופטת
  פרוקצ'יה בבג"ץ 9628/03 צרפתי נ' ראש אכ"א, פסקה 14 (7.3.2006):

"מידת הריסון הננקטת, דרך כלל, בביקורת שיפוטית על מעשי המינהל, חלה ביתר שאת לגבי מדיניות הצבא ביחסיו עם חייליו. כבר נאמר לא אחת כי הצבא מהווה מסגרת מיוחדת, עליה מוטלת המשימה הכבדה ביותר מאלה המוטלות על המערכות הציבוריות – להגן על חיי האזרחים ועל בטחון המדינה. במסגרת החובה לעמוד במטלה זו, נתון לצבא שיקול דעת רחב ביותר בכל הנוגע לארגון המערכים המקצועיים בשירותיו וסיווגם לקטגוריות שונות, וקביעת מעמדם לצורך תכליות כאלה ואחרות. ארגון המערך המקצועי וסיווגו הוא אחד האמצעים החשובים הנתונים בידי צה"ל להבטיח את יכולתו לעמוד כראוי במשימות המוטלות עליו, והוא מצריך ראייה מקצועית רחבת היקף, בד בבד עם בקיאות פרטנית לגבי אופיים הפרטיקולרי של המערכות המקצועיות השונות ותרומתן היחסית לביצוע משימות הצבא. במסגרת קביעת המדיניות הנוגעת למערכים המקצועיים בצבא נשקלים, בין היתר, שיקולים של הקצאת כח אדם, תקציבים, הכשרה וקידום מקצועי, קביעת משקלם היחסי של המערכים השונים על פי נחיצותם וחשיבותם, וכיוצא באלה. מושכלות ראשונים הם כי בית-משפט זה לא יתערב, דרך כלל, במדיניות הצבא בנושאים אלה, אלא במקרים קיצוניים של סטייה מכללי מינהל תקין, פגיעה באמות מידה של המשפט הציבורי, ובכללם, פגיעה בזכויות אדם. המיוחדות של המערך הצבאי, והמקצועיות הנדרשת בקביעת מדיניותו להגשמת תכליותיו, מדגישים את הריסון המתבקש בהחלת הביקורת השיפוטית על מעשי **המינהל הצבאי.** וכך, הביקורת השיפוטית על מדיניות הצבא בהקצאת כח אדם לתפקידים שונים וקביעת מעמדם וזכויותיהם של מערכים מקצועיים שונים היא צרה ביותר" (ההדגשות הוספו - י"ע).

ראו והשוו מני רבים: בג"ץ 11642/05 משרקי נ' משרד הבטחון (9.8.2006); בג"ץ ראו והשוו מני רבים: בג"ץ 11642/05 טופר נ' צבא הגנה לישראל (27.3.2014); בג"ץ 3630/20 טופר נ' צבא הגנה לישראל (9.7.2020); בג"ץ 8089/16 אש נ' משרד הביטחון (30.11.2016) (להלן: עניין

אש); בג"ץ 8500/19 מנור נ' צה"ל (13.12.2017); בג"ץ 8648/17 כ"ץ נ' צבא ההגנה לישראל (12.12.2022); בג"ץ 12.12.2022).

- דברים אלה נכונים גם לענייננו. בנסיבות דנן, איננו סבורים כי יש מקום להתערבות בשיבוצו של העותר, אשר נטוע כולו בהחלטה מקצועית הנוגעת לשיקולי כוח אדם, לדרישות התפקיד ולצרכי הצבא. העותר מבקש כי נתערב בליבת שיקול הדעת המקצועי, כי נכנס בנעליי הצבא ונכריע האם התפקיד אליו שובץ העותר מספיק ״חשבונאי״. בכל מקרה, ברי כי העותר לא הוצב בתפקיד הרחוק עד כדי כך ממקצועו [אף במקרים מובהקים הרבה יותר, בית משפט זה קבע כי אין מקום להתערבותו – ראו למשל פסק הדין בבג"ץ 3246/92 הר עוז נ' שר הביטחון, מו(5) 301 (1992), שם נדחתה עתירתם של 37 עתודאים אשר שובצו לשירות ביחידות שדה, למרות הכשרתם האקדמאית, "כדי לשפר את איכות כוח האדם ברמת הקצונה הזוטרה"]. העותר שובץ כקצין תקציבים במפקדת קצין החינוך הראשי – תפקיד הדורש הבנה כלכלית וחשבונאית מקיפה, כעולה מתגובת המשיבים, ובין היתר, במסגרת תפקידו העותר "מנתח התקשרויות, מבצע בקרה ומעקב אחר חשבוניות, תשלומים ואסמכתאות, בכלל זאת גם בקרה ידנית כחלק מתהליכי ביקורת על מנת למנוע כפל תשלומים". משעה שעלינו לבחון את סבירות ההחלטה בלבד, ומבלי להידרש לעומקן של הדרישות לתפקיד או להגדרתו אין בידינו לקבל את טענות העותר כי הוא לא שובץ במקצוע וכי יש לפטור אותו – משירות הקבע בשל כך. ודאי שלא ניתן לקבוע על סמך העובדות המתוארות בעתירה כי לא קיים בכל צה"ל תפקיד הכולל עיסוק בראיית חשבון.
- 8. למעלה מן הצורך, יצוין כי אף אם הייתה מתקבלת טענת העותר כי הוא לא שובץ במקצוע, הרי שהתוצאה לא הייתה בהכרח התרת התחייבותו לשירות קבע, בהתאם לאמור בכתב ההתחייבות: "ידוע לי כי אם תאושר בקשתי זו, תוכל הרשות המוסמכת לבחון ולהורות על שינוי שיבוצי או להורות על ביטול התחייבותי הנ"ל, במלואה או בחלקה, כפי שתמצא לנכון". מכל מקום, כאמור בתגובת המשיבים, אם העותר אינו מרוצה משיבוצו הנוכחי, הוא עודנו רשאי לפנות לגורמים הרלוונטיים בבקשה לשינוי תפקיד, ובקשתו תבחן בהתאם למקובל.
- 9. דין העתירה להידחות על הסף אף מחמת השיהוי שדבק בה. כאמור, העותר שובץ בתפקידו בסוף חודש ינואר 2022, אלא שרק בחודש יולי 2022 טען לראשונה שאינו משובץ במקצוע, ורק בחודש אוקטובר 2022 פנה בבקשה מתאימה בעניין לגורמים הרלוונטיים קרי, שמונה חודשים לאחר שיבוצו בתפקיד. השיהוי בולט אף יותר שעה שבכתב ההתחייבות עליו חתם העותר נכתב כך:

"אם אהיה סבור, מסיבה כלשהי, שחדלתי להיות מועסק במקצוע (בכפוף למגבלות שפורטו לעיל), אהיה רשאי לפנות לרשות המוסמכת ולבקש להתיר את התחייבותי זו לשירות קבע. ידוע לי כי בקשה זו עלי להגיש בהתאם לנהלים [...] בתוך שלושה חודשים, לכל היותר, מהיום שבו חדלתי לדעתי להיות מועסק במקצועי, ובכל מקרה בתוך זמן סביר מיום חזרתי לשירות במקצוע" (ההדגשות הוספו – י"ע).

העותר לא פנה לגורמים הרלוונטיים במסגרת הזמנים אליה התחייב עם כניסתו למסלול העתודה האקדמית. אף לא שוכנענו כי העובדה שהחודשיים הראשונים של העותר בתפקיד הוקדשו להשתלמויות ולמידה, יש בה כדי "לדחות" את המועדים להגשת בקשה לפטור אותו משירות קבע. על כן, העתירה לוקה בשיהוי משמעותי, וגם בשל כך דינה להידחות (ראו והשוו: בג"ץ 8806/21 פלוני נ' צבא ההגנה לישראל (24.12.2021)).

.10 אשר על כן, העתירה נדחית. העותר יישא בהוצאות המשיבים בסך 3,000 ש״ח.

ניתן היום, י"ז בסיון התשפ"ג (6.6.2023).

שופט שופט

סח 22089390_E06.docx

<u>https://supreme.court.gov.il</u> אתר אינטרנט, אתר 3852 ,077-2703333 מרכז מידע, טלי